

LAGUTSKOTTETS betänkande Nr 14/1970-71

Framst. nr 39/1970.

med anledning av Ålands landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om Ålands folkhögskola.

Med anledning av ovannämnda framställning, varöver Landstinget inbegärt utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet hört lagberedningssekreteraren Sune Carlsson och rektor Sten-Erik Fagerlund, värdsamt anföra följande:

I riket gäller sedan den 1 januari detta år lagen om statsunderstöd åt folkhögskolor av den 29 augusti 1969 (FFS 556/69) och förordningen den 30 december 1969 om statsunderstöd åt folkhögskolor (FFS 4/1970). Det föreligger en väsentlig skillnad mellan lagstiftningen i landskapet och rikslagstiftningen såtillvida, att folkhögskolorna i riket är privata medan vår folkhögskola är en landskapets läroinrättning. Härav följer att lärarna vid folkhögskolan är landskapets tjänstemän och berättigade till de förmåner, som i allmänhet tillkommer tjänstemännen. Också förvaltningens organisation bör i landskapet regleras med ett helt annat utgångsläge än fallet är i riket.

Landskapsstyrelsen föreslår att direktionen skall bestå av åtta personer, av vilka två är representanter för skolans elever och en representerar elevförbundet. Utskottet omfattar förslaget i detta avseende. Däremot anser utskottet att utseende av ordförande och viceordförande i direktionen borde ske inom direktionen. Då elevrepresentanterna bör betraktas som likvärdiga medlemmar i direktionen och är valda på endast ett år, borde ordförandeval ske varje år i november. Beträffande valet av elevrepresentanterna har utskottet föreslagit bestämmelser som i sak överensstämmer med dem utskottet föreslog för elevrepresentationen i Ålands lyceums direktion (lagutsk.bet. nr 21/1968-69).

En medlem (Sundblom) har likväl beträffande direktionen ansett, att landskapsstyrelsen borde utse ordförande och viceordförande bland landskapsstyrelsens och elevförbundets representanter i direktionen, som borde vara utsedda för fyra kalenderår. Elevrepresentant borde alltså inte komma i fråga som ordförande i direktionen, ej heller rektor.

Enligt landskapsstyrelsens förslag skulle närmare bestämmelser om skolans förvaltning utfärdas i ett reglemente, i vilket skulle intagas bestämmelser i de angelägenheter, som uppräknas i 11 §. Utskottet anser likväl att detta stadgande, som motsvaras av 4 § i rikets förordning, icke är ändamålsenligt och i vissa avseenden berättigar landskapsstyrelsen att i reglementet intaga bestämmelser som icke skulle kunna utfärdas

ens i landskapsförordning. På grund härav har utskottet ansett, att direktionens uppgifter borde intagas i lagen huvudsakligen så som de är angivna i 8 § gällande lag. Stadgandet i 25 § gällande lag kunde sammanföras med detta stadgande. I övrigt skulle det vara landskapsstyrelsen obetaget att i reglemente utfärda kompletterande bestämmelser om skolans förvaltning såsom det också är förutsatt på flera ställen i lagförslaget.

Frågan om den ålder, som fordras för inträde i skolan, har jämväl ägnats uppmärksamhet. Folkhögskolans direktion har föreslagit en höjning av åldern och detta förslag har omfattats av landskapsstyrelsen. Ur pedagogisk synpunkt sett anses det vara till fördel om elevernas ålder kunde höjas. Dels har eleverna då hunnit skaffa sig någon erfarenhet av förvärvslivet och därigenom uppnått en större mognad. Det bör icke heller förbises, att eleverna i det fallet mera skulle söka inträde av eget initiativ medan de nu ofta övertalas av sina föräldrar att söka sig till folkhögskolan omedelbart efter avslutad medborgarskola. En högre inträdessålder skulle också skapa större jämbördighet med svenska folkhögskolor, i vilka inträdessökandena är cirka 20 år gamla.

I riket är intredesåldern 16 år till första årskursen och 17 år till den andra. Landskapsstyrelsens förslag innebär icke heller något förbud mot intagning av så unga elever men förutsätter särskild prövning av sådana inträdessökande. Utskottet har funnit stadgandena om elevintagning onödigt komplicerade och har ansett att direktionens prövning, som ju gäller samtliga inträdessökande, bör vara avgörande för elevvalet utan att andra åldersgränser anges än de i riket fastställda. Är elevtillströmningen så stor, att skolans utrymmen medför begränsning av antalet intagna elever, så kommer direktionen att ha möjlighet att göra ett urval som är ändamålsenligt för skolan.

Utskottet har i övrigt företagit smärre ändringar av närmast redaktionell natur.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet värdsamt föreslå,
att Landstinget måtte antaga lagförslaget med följande ändringar:

3 §.

Folkhögskolans verksamhet må omfatta en eller flera årskurser samt särskilda ämneskurser i enlighet med vad i 3 kap. närmare stadgas.

10 §.

Den närmare tillsynen över folkhögskolans verksamhet och dess angelägenheter handhaves av en direktion. Landskapsstyrelsen utser (utesl.) fyra medlemmar i direktionen, och Ålands folkhögskolas elevförbund en medlem, samtliga för fyra år räknat från den 1 november efter valet. Folkhögskolans rektor eller vid förfall för honom prorektor ingår som

självskriven medlem och sekreterare i direktionen.

Studerande vid folkhögskolan utser inom oktober månad två medlemmar i direktionen för tiden från den 1 november till den 31 därpåföljande oktober samt två ersättare för dem. Elevernas representanter utses genom val, varvid alla elever är röstberättigade och valbara. Valet förrättas av en valnämnd, bestående av en lärare och två elever. Rektor utser valnämnd och övervakar dess verksamhet. Vid valet skall i tillämpliga delar iakttagas vad om allmänna val är stadgat såsom landskapsstyrelsen närmare föreskriver.

Direktionens uppdrag upphör icke förrän ny direktion blivit tillsatt.

Direktionen utser inom sig ordförande och viceordförande för ett år i sänder vid det första sammanträdet i november månad till vilket kallelse utfärdas av skolans rektor.

Till direktionens (utesl.) medlemmar (utesl.) erlägges samma arvode för sammanträde som utgår för landskapets kommittéer.

11 §.

Direktionen handlägger frågor rörande förvaltningen av folkhögskolans egendom och ekonomi samt om undervisningens praktiska organisation och gör nödigbefunna framställningar angående dem samt avgiver utlåtande i ärenden rörande skolans verksamhet och undervisning. I detta syfte åligger det direktionen:

1) att efter lärarkårens hörande årligen utarbета årsstat för skolan samt inom av landskapsstyrelsen föreskriven tid insända den till landskapsstyrelsen;

2) att ansvara för dispositionen av medel, anslagna till lokaliteter, undervisningsmateriel och bibliotek samt draga försorg om de inköp, som skola bekostas med dessa medel, såframt icke dessa inköp av direktionen ombetrotts skolans rektor;

3) att ansvara för dispositionen av de medel, som genom donation eller testamente ställts under skolans förvaltning, samt besluta om granskning av räkenskaperna beträffande dessa, såvida ej därom annorlunda bestämts;

4) att på sätt direktionen finner lämpligt verkställa inspektion av undervisningen och därvid tillse, att undervisningsmateriel och arbetsredskap skötas med omsorg och användas ändamålsenligt;

5) att bestämma läsårets samt särskilda kursers begynnelse- och avslutningsdagar och tiderna för skollov samt därom göra anmälan till landskapsstyrelsen;

6) att fastställa ordningsregler för skolan;

7) att fastställa ordningsregler för skolans elevhem samt utse en

eller flera lärare till övervakare av elevhemmet ävensom i övrigt övervaka verksamheten och ordningen i elevhemmet;

8) att granska och fastställa av lärarkåren gjorda förslag till fördelning av premier och stipendier;

9) att till landskapsstyrelsen göra förslag om fördelningen av understöd till mindre bemedlade elever;

10) att årligen före utgången av juni månad avgiva berättelse till landskapsstyrelsen över skolans verksamhet; samt

11) att handlägga övriga ärenden, som enligt denna landskapslag eller skolans reglemente ankommer på direktionen.

För skolan skall direktionen uppgöra förslag till reglemente, i vilket skall ingå närmare bestämmelser om direktionens, rektors och lärarnas åligganden samt om elevernas rättigheter och skyldigheter. Landskapsstyrelsen äger stadfästa reglementet.

12 §.

Vid folkhögskolan skall för dess ledning och förvaltning finnas en rektorstjänst. Rektor leder och övervakar skolans verksamhet och deltar dessutom i undervisningen. Vid skolan må även finnas en prorektor, som har till uppgift att biträda rektor.

Till biträdande rektor må landskapsstyrelsen på förslag av direktionen utse någon lärare, som ej är av samma kön som rektorn, främst för uppgifter i anslutning till internatet.

Prorektor och biträdande rektor utses av landskapsstyrelsen bland skolans lärare.

13 §.

Vid folkhögskolan skall finnas nödigt antal lärartjänster. För läraruppgifter som icke är av bestående art må antagas tillfälliga lärare. Vid skolan må även anställas timlärare och föreläsare.

Lärare vid folkhögskolan må på sätt landskapsstyrelsen närmare besluter fullgöra viss del av sin undervisningsskyldighet såsom lärare vid annan landskapets läroinrättning, vid medborgarinstitut eller som ledare för studiecirkel, vilken understödes med landskapsbidrag.

Därjämte må vid folkhögskolan finnas nödig köks-, städ- och annan personal.

Lärare anses inneha tjänsten som huvudsyssla, om hans undervisningsskyldighet omfattar i medeltal minst 20 veckotimmar.

14 §.

Har rektors- eller lärartjänst blivit ledig, skall den besättas ordinariter. Tjänsten må dock besättas tillfälligt för högst ett arbetsår åt gången, om detta är påkallat på grund av brist på kompetenta sökande,

omorganisation av undervisningen eller av annat vägande skäl. Tjänsten må även besättas tills vidare.

Timlärare anställes för årskurs eller ämneskurs, om det icke på grund av undervisningens uppläggning eller av annat skäl är nödvändigt att anställa honom för kortare tid.

15 §.

Tjänst som rektor eller lärare anslås av landskapsstyrelsen ledig att ansökas inom 30 dagar.

Rektor och lärare utses av landskapsstyrelsen sedan skolans direktion avgivit utlåtande om sökandens kompetens och lämplighet till en början på två provår, efter vilkas utgång åt honom skall utfärdas fullmakt på tjänsten, därest han befinnes uppgiften vuxen och lämplig för tjänsten.

16 §.

Landskapsstyrelsen antager efter utlåtande av direktionen extraordinarie lärare och timlärare.

Tillfälliga föreläsare och hjälppersonal antages och entledigas av skolans rektor.

17 §.

Kompetensvillkor för rektorstjänst är, att sökanden avlagt filosofie kandidatexamen eller annan motsvarande högskoleexamen och att han i kandidatexamen eller vid särskilt förhör erhållit vitsord i vuxenfostran, folkbildningslära, pedagogik, pedagogik och didaktik eller pedagogisk ämbetsexamen samt att han praktiserat minst 24 veckor i den ordning reglementet för skolan närmare föreskriver.

18 §.

Kompetensvillkor för lärartjänst är, att sökanden avlagt slutexamen vid universitet, annan högskola eller lärarutbildningsinstitut inom vederbörande område eller vid sådan av landskapsstyrelsen godkänd annan läroanstalt, som lärarens undervisningsområde förutsätter. Ytterligare fordras i slutexamen ingående eller vid särskilt förhör erhållet vitsord i vuxenfostran, folkbildningslära, pedagogik, pedagogik och didaktik eller pedagogisk ämbetsexamen och praktik i minst 14 veckor i den ordning som framgår av (utesl.) reglementet.

Timlärare skall ha den erfarenhet och skicklighet som uppgiften förutsätter.

19 §.

Studerande vid folkhögskolan antages av direktionen.

Av den som antages till (utesl.) första årskursen fordras, att han fullgjort sin läroplikt eller eljest förvärvat motsvarande kunskaper,

samt att han före läsårets början fyllt 16 år.

För inträde i andra årskurs fordras att sökanden genomgått första årskursen vid skolan eller en grundkurs om minst 24 arbetsveckor vid egentlig folkhögskola i riket eller på annat sätt inhämtat motsvarande mått av kunskaper och färdigheter samt att han före läsårets början fyllt 17 år.

(Utesl.)

22 §.

De bidrag som utgår till mindre bemedlade studerande fördelas av landskapsstyrelsen, till vilken direktionen senast inom mars månad in-sänder på fastställd blankett däri förutsatt utredning angående varje mindre bemedlad studerande. Angående förutsättningarna för erhållande av och storleken av nämnda bidrag gäller vad därom i riket är stadgat.

Inom ramen för i enskilda årsstaten upptaget anslag må särskilda stipendier fördelas bland folkhögskolans studerande.

24 §.

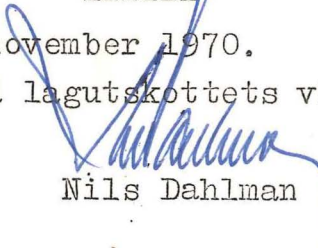
Landskapsstyrelsen besluter om disciplinära åtgärder mot rektor eller lärare på grund av försummelse, förseelse eller olämpligt uppförande i tjänsten genom att tilldela vederbörande varning, suspendera honom på viss tid, högst tre månader, samt bestämma att avlöningen för sagda tid skall vara förverkad, eller entlediga honom.

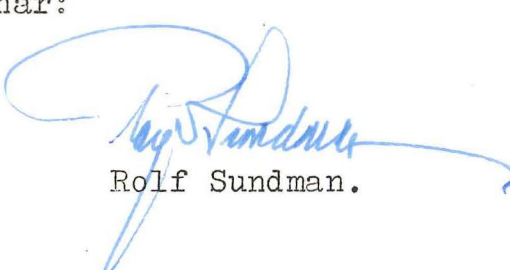
26 §.

I landskapsstyrelsens beslut i ärenden som avses i 15 § 2 (utesl.) mom. må ändring icke sökas genom besvär.

Mariehamn, den 26 november 1970.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Dahlman, viceordföranden Persson samt ledamöterna Curt Carlsson, Sundblom och Östling.